

EUROPEAN ANTIBULLYING NETWORK: POLITIKA

European Antibullying Network (EAN) osnovana je 2014. godine i sastoji se od 22 člana (organizacije civilnog društva, javne institucije i škole) iz 15 europskih zemalja, koje su aktivno uključene i predane borbi protiv vršnjačkog zlostavljanja (eng. 'bullyinga') i vršnjačkog zlostavljanja putem Interneta (eng. 'cyberbullyinga').

1. Problematika.

Različite definicije pojma vršnjačko zlostavljanje predmet su akademskih raspravljanja, ali sve one i dalje sadrže niz sljedećih karakteristika:

- fizičko, psihičko i/ili verbalno zastrašivanje ili agresiju,
- temelji se na neravnoteži moći između osobe/a koja pokazuje nasilničko ponašanje i žrtve, stvarne ili percipirane kao takve,
- uzrokovano ponavljanjem,
- s namjerom da ozlijedi i/ili uplaši žrtvu.

Vršnjačko zlostavljanje složen je pojam koji podrazumijeva različite vrste, kao što su fizičko zlostavljanje, verbalno zastrašivanje i agresija u odnosima. Općenito, čini se da je fizičko zlostavljanje u padu za razliku od emocionalnog. Tijekom posljednjih nekoliko desetljeća, pojavio se novi oblik zlostavljanja – 'cyberbullying' koji je poprimio zabrinjavajuće razmjere zbog izravnog munjevitog razvoja tehnologije i marketinga u digitalnom svijetu i neograničenog pristupa djece digitalnim komunikacijskim sredstvima. Dodatni izazov 'cyberbullying-a' stvara njegovo teže otkrivanje od klasičnih oblika zlostavljanja što je daleko invazivnije za žrtvin život jer se odvija kontinuirano i vrlo brzo doseže široku publiku.

Postoji pokret za proširenje definicije vršnjačkog zlostavljanja s individualne i male grupne dimenzije na fizičku, verbalnu ili odnosnu agresiju velikih grupa koje uključuju rodne, kulturne i političke razlike, kao što su isključivanje i kleveta. Međutim, neki istraživači to smatraju problematičnim.

U političkom smislu postoji rasprava o tome treba li se vršnjačko zlostavljanje smatrati jednim od oblika zlostavljanja ili treba biti poseban fenomen koji zahtijeva različite politike i pozornost javnosti. EAN se zalaže za potonji pristup s obzirom na posebnosti konteksta i potrebu za posebnim mjerama.

Bez obzira na pojmovnu neusuglašenost, svi dionici društva i kreatori javnih politika nikako ne bi trebali zazirati od stvarnosti: vršnjačko zlostavljanje preraslo je u veliko javno pitanje, koje zahtijeva hitan, sveobuhvatan i koherentan odgovor cijelog društva, javnosti i kreatora politika. Iako su svijest i spremnost za borbu protiv vršnjačkog zlostavljanja znatno porasli, mnoga se djeca još uvijek suočavaju s tim fenomenom, često s razornim i trajnim učincima na njihovo fizičko i/ili mentalno zdravlje i integritet.

2. Utjecaj

* na sve osobe koje su izravno ili neizravno uključene: žrtve, počinitelje i slučajne opažače.

Sve strane uključene u vršnjačko zlostavljanje, žrtve, zlostavljači i promatrači koji svjesno ili nesvjesno svjedoče situacijama zlostavljanja, doživljavaju ozbiljne negativne posljedice, čak i u odrasloj dobi.

Negativna spirala, koja uključuje niže samopouzdanje, tjeskobu, depresiju, psihosomatske smetnje i smanjenje akademskog uspjeha, predstavlja očitu posljedicu za djecu koja postaju **žrtvama** vršnjačkog zlostavljanja. Također, jedne su od posljedica zloglasnog vršnjačkog zlostavljanja, u ekstremnim slučajevima, samoubilačke ideje i samoubojstva djece. Fenomen je znanstveno poznat kao 'bullycide'.

Djeca koja su bila **zlostavljači**, također osjećaju negativne posljedice svog ponašanja pa će čak biti opterećena doživotnim osjećajem krivnje u slučaju da su njihovi postupci doveli do ekstremnih i nepovratnih reakcija njihove žrtve. Dugoročni obrazac nasilnika često uključuje antisocijalno ponašanje u odrasloj dobi, slabu sposobnost emocionalnog povezivanja, obiteljsko nasilje, zlouporabu opojnih droga i delinkvenciju, a sve je to u značajnoj mjeri rezultat zamagljenih vrijednosti i normi ponašanja, koje su vjerojatno stvorile temelj za nasilničko ponašanje u djetinjstvu.

Što se tiče **promatrača** (uključujući i odrasle i djecu), koji su svjedočili vršnjačkom zlostavljanju bez da su sami intervenirali, lako mogu osjetiti teret krivnje, posebno u slučaju da nasilje izmakne kontroli i dovede do dramatičnog ishoda.

* svugdje i u svim društvima

Štetni utjecaj vršnjačkog zlostavljanja ne odnosi se samo na pojedinca i na izravne žrtve: ključno je shvatiti da je vršnjačko zlostavljanje univerzalni fenomen, pogotovo zbog brzog razvoja 'cyberbullyinga' i nasilja u odnosima općenito. Nijedno društvo nije oslobođeno ovog problema, bez obzira na razvijenost sustava socijalne skrbi i kulture solidarnosti, bez obzira na utjecaj religije i kulturnih vrijednosti na svakodnevni život ili pak na principe na kojima se temelji obrazovni model. To samo po sebi nudi dovoljan razlog za međunarodnu suradnju i umrežavanje među akterima, javnosti i ostalima, razmjenom dobrih praksi i razradom zajedničkih strategija za suzbijanje fenomena vršnjačkog nasilja.

Ova univerzalnost stvara princip 'raison d'être' kao zajednički europski odgovor, što je i utjelovljeno u European Antibullying Network (EAN).

3. European Antibullying Network (EAN): Okvir odgovora.

Područje djelovanja Europske mreže protiv vršnjačkog zlostavljanja sastoji se od četiri stupa:

- a. Izgradnja kapaciteta: povećati kapacitete članova EAN-a i ključnih organizacija, koje nisu članice EAN-a, kako bi se preveniralo vršnjačko zlostavljanje.
- b. Razvoj metode: stimulirati i podržati osnaživanje mladih, odraslih i institucija u prevenciji i odgovoru na vršnjačko zlostavljanje
- c. Podizanje svijesti: podizanje svijesti o važnosti borbe protiv vršnjačkog zlostavljanja kao specifičnog oblika zlostavljanja i mogućnosti da se to učini kroz razvoj i promicanje procesa certifikacije školske politike usmjerene protiv vršnjačkog zlostavljanja

d. Zagovaranje: pratiti nacionalne i europske politike o vršnjačkom zlostavljanju te poticati i podržavati strategije većeg učinka.

3. EAN-ov poziv za odgovorno vodstvo na svim razinama.

EAN se poziva u gore spomenutom kontekstu da:

a - kreatori politike na europskoj, nacionalnoj i podnacionalnoj razini, istinski, u duhu načela supsidijarnosti i proporcionalnosti, uspostave posebno zakonodavstvo protiv vršnjačkog zlostavljanja koje, između ostalog:

- * gdje god je relevantno, povezuje javnu financijsku potporu s pridržavanjem adekvatnih politika i kodeksa ponašanja protiv vršnjačkog zlostavljanja,

- * stvara pravno okruženje pripisivanja odgovornosti za djela vršnjačkog zlostavljanja, nadilazeći opće manifestacije uznemiravanja i diskriminacije na temelju rase, spola, vjere, nacionalnog podrijetla i invaliditeta te se odnosi na zlostavljače i druge neizravno uključene osobe,

- * razrađuje pravosudni okvir, posebno usmjeren na zaštitu žrtava vršnjačkog zlostavljanja te senzibiliziranje i pokajanje osoba zlostavljajućeg ponašanja

- * uspostavlja procedure upućivanja koje poboljšavaju suradnju među pružateljima usluga koji su dužni igrati ulogu u rješavanju slučajeva vršnjačkog zlostavljanja i/ili pružanja pomoći žrtvama;

b – upravljanje primjerima u javnosti i akterima u područjima obrazovanja, zdravstva, razvoja dobrobiti, digitalne sigurnosti, provođenja zakona, funkcioniranja udruga i svih drugih relevantnih područja djelovanja. Svatko radi na razini svoje kompetencije, provodi aktivnosti, podiže svijest i pruža treninge kako bi se ostvarila pravovremena prevencija i kako bi se identificirali slučajevi vršnjačkog zlostavljanja i rješavale konkretne situacije vršnjačkog zlostavljanja nakon što su identificirane. Edukativna zadaća podizanja svijesti nije ograničena samo na roditelje i nastavno osoblje, nego i na osoblje i volontere u udrugama koje rade s mladim osobama, sportskim klubovima i drugim strukturama društvenog života koji trebaju

osvijestiti svoje edukativne odgovornosti u borbi protiv vršnjačkog zlostavljanja.

c – školske mreže i škole

* razvijati politike suzbijanja vršnjačkog zlostavljanja u obliku dugotrajnih i održivih preventivnih programa temeljenih na pristupu cijele škole, koji ne uključuje samo učenike i nastavno osoblje, već i roditelje, koji su dokazano ključni faktor za uspjeh,

* u tom duhu 'pristupa cijele škole', zahtijeva se postupak certifikacije škola, temeljen na evaluaciji i uspostavljanju učinkovite provedbe kodeksa ponašanja za suzbijanje vršnjačkog zlostavljanja iz školskog okruženja, uključujući 'cyberbullying' među učenicima kada su fizički udaljeni od školskih prostorija.

4. Prednosti i nedostaci u Europi.

Vijeće Europe i Europska unija dijele viziju u kojoj su mir, rješavanje sukoba, demokracija i jednakost središnje teme. I jedni i drugi imaju pravne i društvene strategije za provedbu tih vrijednosti. U Europskoj uniji postoji znatan proračun za projekte protiv nasilja, koji će samo rasti s proširenjem programa Erasmus+.

Ipak, valja istaknuti nekoliko nedostataka u europskoj strategiji.

- Vijeće Europe i Europska unija nemaju nadležnost u području obrazovanja. Načelo supsidijarnosti ograničava njihov opseg, budući da se sadržaj obrazovanja smatra nacionalnom ili podnacionalnom kompetencijom. Međutim, sigurnost u školama također je dio obrazovnog sustava, iako nema mnogo veze sa sadržajem obrazovanja. Europska unija trebala bi biti proaktivnija u ovom području, na temelju svojih brojnih sigurnosnih regulativa.
- U području financiranja, fokus je često na razmjeni dobrih praksi. Iako je ovo korisno, postavlja se pitanje koje su prakse najbolje prakse i zašto. Neki projekti i inicijative kao što su NESET-ovi pregledi pružaju meta-analizu koja pomaže da se dobije pregled. No čini se da se takvi vodiči za bolji učinak još uvijek ne dijele dovoljno dobro za usmjeravanje novih politika na nacionalnoj ili europskoj razini.
- Broj financiranih europskih projekata vezanih uz vršnjačko zlostavljanje je značajan, toliko značajan da ih ABC ne stigne propisno pregledati. Postavlja se pitanje postoji li uopće razvoj u tim projektima ili se samo ponavljaju.

Naročito, EAN preporučuje Europskoj uniji

1. pregledavanje financiranih projekata koji su usmjereni na vršnjačko zlostavljanje ili ga uključuju. Rezultat takvog pregleda trebao bi biti pomoć u usmjeravanju budućih projekata protiv vršnjačkog zlostavljanja koji nadilazi razmjenu dobre prakse i koji postaje dio sustavnijeg razvojnog programa za borbu protiv vršnjačkog zlostavljanja u Europi;
2. istraživanje potencijalnih smjernica na europskoj razini za socijalnu sigurnost i inkluziju u školama o kojima su se dogovorile države članice, koje su se usmjerile na jačanje strategija za borbu protiv ranog napuštanja školovanja, rodno uvjetovanog nasilja i socijalne isključenosti;
3. uspostavljanje stalne europske kampanje za poticanje svijesti o vršnjačkom zlostavljanju i strukturalnim načinima borbe protiv njega. Izbor „Dana borbe protiv vršnjačkog zlostavljanja“ u EU-u mogao bi biti središnja točka u takvoj godišnjoj kampanji i može imati ponavljajući mobilizirajući učinak.
4. Dio takve kampanje mogao bi biti razvoj klirinške kuće za projekte i metode. U ovom nastojanju, EU i EAN mogli bi surađivati i također uključiti druge organizacije koje već rade na sličnoj globalnoj bazi podataka, kao na primjer Svjetski forum protiv nasilja.
5. Europska kampanja također bi trebala razviti europsku „mapu“ nacionalnih politika protiv zlostavljanja i srodnih najboljih praksi te uspostaviti mehanizam procjene zemalja kako bi se potaknuo nacionalni dijalog i suradnja radi poboljšanja takvih politika. U ovom nastojanju, EU i EAN bi se mogli udružiti s organizacijama koje već rade na ovoj vrsti mapiranja.

6. EU bi trebao razmotriti razvoj koherentnog stajališta o tome kako se nositi s političkim govorom mržnje i isključenošću. Pokušaji legitimiranja ideološkog i političkog govora mržnje i sustavne društvene isključenosti društvenih skupina treba konkretnije prepoznati kao ozbiljnu prijetnju kada se govori o suzbijanju vršnjačkog zlostavljanja, nasilja i općenito o ljudskim pravima i demokraciji.

6. EAN-ova potraga za doprinosom.

EAN i njegove članice svjesni su ogromnog izazova koji se podrazumijeva u njegovom širokom pozivu na djelovanje, kao što je gore opisano. Članstvo u EAN-u široko je rasprostranjeno po cijelom europskom kontinentu te okuplja brojne pristupe i strategije protiv vršnjačkog zlostavljanja koje su osmišljene u skladu s lokalnim uvjetima kulture i društva te ih, sukladno tome, poštuje. EAN smatra da je ovo vrijedna prednost u pogledu suradnje s javnim i nevladinim organizacijama da radi na ostvarivanju navedenih ciljeva odgovornog vođenja.

Konkretnije, ali ne i isključivo, EAN signalizira aktivnu vlastitu uključenost kao i uključenost svojih članica u EU u podržavanju projekta Anti Bullying Certification (ABC) koji je usmjeren na razvoj procesa certificiranja za podršku školama u donošenju učinkovite politike protiv vršnjačkog zlostavljanja. To potiče školsko vlasništvo na mjere kako se nositi s vršnjačkim nasiljem: škole moraju same donijeti odgovarajuće specifične odluke. Proces certificiranja također uključuje samoocjenjivanje od strane škole i vanjske revizije, a u konačnici vodi do dodjele oznake. EAN smatra da je ABC proces dužan pružiti konkretan i praktičan put k naprijed za postizanje cilja certificiranja u duhu preporučenog „pristupa cijele škole”.